

SKRIVNOSTNO OBLIČJE USMILJENJA

RANIERO CANTALAMESSA,
OBLIČJE USMILJENJA:
KRATKA RAZPRAVA O
BOŽJEM IN ČLOVEŠKEM
USMILJENJU, SLOVENSKA
KAPUCINSKA PROVINCA:
LJUBLJANA 2016, 140 STR.

Slovenska kapucinska provinca je letos spomladi izdala knjigo papeškega pridigarja kapucina p. Raniera Cantalamessa *Obličje usmiljenja*. Knjiga je v slovenskem prevodu izšla v času radijskega misijona na Radiu Ognjišče, za katerega je avtor pripravil tudi osrednje misijske nagovore.

Knjiga, ki je nastala ob svetem letu usmiljenja, v 18 poglavjih obravnava usmiljenje z dveh zornih kotov. Kot namreč avtor pojasnjuje v uvodu, lahko usmiljenje razumemo v dveh kontekstih.

Najprej kot "čustvo, ki ga Bog goji do svojih ustvarjenih bitij", po drugi strani pa kot "čustvo, ki ga morajo ustvarjena bitja gojiti med seboj." Zato knjiga v prvem delu predstavlja Božje usmiljenje ter njegovo pojavljanje v zgodovinski odrešenja in v zakramentih, v drugem delu pa govori o usmiljenju kot dolžnosti ljudi, o delih usmiljenja.

Prvi del se torej ukvarja s presežno dimenzijo usmiljenja. Usmiljenje opredeljuje najprej kot Božji dar, kot razlitje Božje ljubezni, ki je Boga – ker Božja ljubezen potrebuje nekoga, kogar ljubi – 'prisilila' v stvarjenje. Božje usmiljenje je torej obstajalo že pred človekovim grehom in ni šele odgovor nanj, a je s prvim grehom dobilo novo razsežnost, razsežnost odpuščanja.

Temeljni dogodek Božjega usmiljenja je Kristusovo učlovečenje, ki predstavlja utelešenje samega usmiljenja. V nadaljevanju zato avtor s pomočjo evangeljskih pripovedi in prilik razlaga različne vidike Božjega usmiljenja, kot se izkazujejo v Kristusu. Vrhunec Božjega usmiljenja pa brez dvoma pomenita Kristusovo trpljenje in vstajenje. Kristusovo trpljenje namreč pomeni, da se "Bog ni zadovoljil s tem, da bi grehe ljudi samo odpustil," ampak jih je prevzel nase. Z vstajenjem pa je Kristus, "zmagovalec, ker je žrtev", ločil zmago od maščevanja in ponižanja ter tako podelil usmiljenje tudi svojim nasprotnikom.

V nadaljevanju sledi še razmišljanje o razmerju med Božjo pravičnostjo in njegovim usmiljenjem, prvi del pa se zaključuje s poglavjema o zakramentu sprave, ki je zakrament usmiljenja, in prazniku Božjega usmiljenja, ki ga obhajamo pri vsaki evharistiji, še posebej pa na prvo nedeljo po veliki noči.

Drugi del je sicer precej krajši in obsega zgolj tri poglavja, posveča pa se dolžnosti biti usmiljen. Najprej utemeljuje dolžnost usmiljenja z 'največjo zapovedjo' ljubezni do Boga in do bližnjega, ki je pred vsemi ostalimi zapovedmi in dolžnostmi. "Jasno je, da mi grešniki, ustvarjena bitja, ne moremo ljubiti Boga z 'ljubeznijo usmiljenja', ne moremo biti usmiljeni z Bogom: zato nam je dan bližnji." Z ljubeznijo in usmiljenjem do bližnjega torej vračamo dolg za to, kar smo kot dar prejeli od Boga.

Ko p. Cantalamessa govori o delih usmiljenja, izpostavlja, da je seznam telesnih in duhovnih del usmiljenja potrebno vedno znova posodabljati in prilagajati času, v katerem živimo, zato je pomembneje govoriti o usmiljenju srca, o notranji držji, ki naj spremlja dela usmiljenja. Posebej se v tem smislu zaustavlja pri usmiljenju v sodbah, usmiljenju v pogledu in usmiljenju tistih, ki sicer nimajo česa ponuditi.

Posebno razmišljanje je posvečeno priliki o usmiljenem Samarijanu, s pomočjo

katere avtor razlaga razmerje med usmiljenjem in zakoni in ob koncu nekaj besed nameni tudi 'razbojniškemu' ravnanju z okoljem. V zadnjem poglavju pa spregovori o vlogi Svetega Duha, ki ima trojno vlogo: je razlagalec razmerja med usmiljenjem in postavo, je tisti, ki v nas obnavlja podobo Boga, ki jo je skazil greh, in po nas, z našimi rokami, očmi in usti deli tolažbo.

Za sklep p. Cantalamessa nameni nekaj besed še vlogi usmiljenja v družbi in družini. Usmiljenje namreč odrešuje svet, vendar za to potrebuje predvsem dvoje. Za rešitev družbenih težav je posebej pomembna odpoved načelu 'zob za zob': "Po svetu moramo razširiti klic: Demitizirajmo maščevanje!" V družini pa je usmiljenje edino, ki varuje zakon pred propadom, uresničevati pa se mora kot

odpuščanje žalitev, sočutje in nežnost. Usmiljenje v zakonu avtor primerja s starodavno večino krpanja, ki jo je danes povsem izpodrinila porabniška miselnost po načelu 'uporabi in zavrzi', in za vzpodbudo izpostavlja, "da se v procesu trganja in ponovnega šivanja, kriz in korakov naprej, zakonska zveza ne obrabi, ampak raste, se brusi in izboljšuje."

Ob branju besedila že takoj postane jasno, da je p. Cantalamessa predvsem pridigar in oznanjevalec. Njegov slog je čist in kljub zahtevni tematiki – nenazadnje vstopamo v skrivnost, ki je "izenačena preprosto s skrivnostjo Boga" – preprost, jasen in razumljiv. Iz knjige veje govorjena beseda in prav zanimivo bi bilo, če bi delo izšlo tudi kot zvočna knjiga. Prepričan sem, da bi ob ustrezni interpretaciji delovala še bolje kot v tiskani obliki.

Knjiga je predvsem namenjena duhovnemu branju in poglobljanju v skrivnost usmiljenja, ni pa znanstvena razprava, čeprav ji moramo priznati, da temo usmiljenja obdeluje zelo celostno in izčrpno. Avtorjevo izhodišče je brez dvoma Sveto pismo, saj z njim vstopa v praktično vsako razmišljanje. Veliko pozornost namenja tudi cerkvenim očetom in drugim krščanskim piscem, ki jih kot doktor teologije in klasične literature ter nekdanji profesor zgodovine antičnega krščanstva zelo dobro pozna. Občasno pa omeni tudi kakšnega nekrščanskega misleca, na primer Nietzscheja.

Obličje usmiljenja zato lahko toplo priporočimo v branje ob sklepu izrednega svetega leta usmiljenja.

Leon Jagodic